

Lázadás az őserdőben

Öt érzékszervünk segít eligazodni a világban: ízlelünk, tapintunk, hallunk, látunk és szaglunk. De hogyan érzékeljük az időt? Hiszen mindannyiunknak van időérzéke. Ha már megtanultuk az időmérés, az óra működését, általában jól tájékozódunk. Néha azonban lelassul vagy éppen felgyorsul. Amikor valami nagyon izgalmasat csinálunk, pl. játszunk, az időérzékelésünk lelassul. Úgy érezzük, alig telt el pár perc a játék kezdetétől, bár talán már órák óta leköti a figyelmünket. Viszont ha unatkozunk vagy félünk valamitől, úgy tűnik, az idő vánszorog, azaz felgyorsul az időérzékünk.

Az időérzékelés tehát attól függ, hogy az agyat milyen ingerek érik. De vannak egyéb befolyásoló tényezők is.

A gyerekek időérzékelése egészen különleges. Körülbelül tízéves korban kezdik úgy érzékelni az idő múlását, ahogyan a felnőttek. Addig nagyon lassan telik számukra az idő, sőt a kicsi gyerekeknek szinte nincs is időérzékelésük. Gyakran kérdezzetük, hogy: „De mikor? De meddig?”

Öreg korunkra újabb változást élünk meg: időérzékelésünk egyre pontatlanabb lesz, s általában túlbecsüljük az eltelt idő hosszát. Három percet akár öt percnél is érzékelhetünk, mintha sietnénk valahová. Pedig nem történik semmi, csak öregszünk. Az időérzékelésünk függ tehát az életkorunktól is. „Az óra azt mutatja, hogy három perc telt el, mióta a metróra várok, pedig úgy

érezem, legalább öt perce itt állok” – gondolja egy hetven év körüli ember várakozás közben. De hol lehet az a két perc?

Az időhöz fűződő viszonyunk attól is függ, milyen társadalomban élünk. A modern társadalmakban az emberek általában időkényszerben élnek. Az idő pontos mérése szabályozó eszköz. Mindennek megvan a maga ideje. Reggel csörgőóra ébredünk, hogy el ne késsünk. Akkor mehetünk haza, ha ledolgoztuk a napi munkaidőnket. Ebédidőben kell ebédelnünk. A közlekedés is időhöz kötött, menetrend irányítja. Mindennapi életünket szinte teljesen az időbeosztások szigorú rendszere szabja meg. Mindez azért fontos, mert a társadalmi együttélés szabályai is ehhez igazodnak. Az időszabályok megismerése és betartása fontos feladat. Aki nem tanulja meg, nem tartja be, az büntetésre számíthat. Aki folyton elkésik a munkahelyéről, azt biztosan elbocsátják. De kínos elkésni a találkáról vagy egy fontos tárgyalásról is. A szabálytalan időkezelés miatt megbízhatatlannak tartanak, emberi kapcsolataink sérülnek. A társadalmunkat szabályozó időrendet általában kisiskolás korra már jól megtanuljuk, később pedig azt is elsajátítjuk, hogyan osszuk be az időnket és hogyan lehet minél több szabadidőnk.

Az idő szabályozó kényszere gondokat is okozhat. Képzeljétek el a következő helyzetet: két perccel lekésem a reggeli vonatot, ami a

repülőtérrre visz, így a Párizsba tartó repülőt is, ahol este nyolckor kezdődik egy fontos konferencia, és a nyitó előadását nekem kellene megtartani. Csupán két percen múlik, s ez a szerencsétlen kaland nem történik meg! De hol vészett el az a két perc?

A világon jelenleg is vannak olyan társadalmak, ahol ez a kérdés fel sem merül. Bizonyos kultúrákban nem kezelik az idő múlását olyan szigorúan, mint mi. Brazília őserdeiben például van egy törzs, amelynek tagjait bevonták egy nemzetközi egészségügyi programba. A dzsungel közepén felállított erdei kórházba vitték őket, s a kórházi szokásoknak megfelelően szigorú napirendet írtak elő számukra.

Hajnali hatkor ébresztő, lázmérőzés, gyógyszerelés és így tovább. A törzs lakói egy hét után fellázadtak. Mit gondoltok, miért? A szigorú napirend miatt. Különösen a reggeli ébresztés volt összeegyeztethetetlen az ő időtapasztalatukkal. Hitük szerint az ember lelke elhagyja a testét, amikor alszik és az álmok birodalmában jár. Az ébredés ideje akkor jön el, amikor a lélek újra visszatér a testbe. Ha hamarabb felébresztik az alvó embert, mint ahogyan magától felkelne, lelke nem talál vissza a testébe.

Ha ennek a törzsnek a tagjai lennének, nem keresnék azt a két percet, hiszen azt sem tudnánk, hogy elveszett.

Az időtapasztalásnak és az időkezelésnek tehát különböző módjai lehetnek, attól függően, milyen a társadalom, amelyben élünk. Egyik sem különb vagy rosszabb a másiknál. Egyszerűen: más.

SZIRBIK GABRIELLA